

דרך אמונה בחרתי

אמונה וביטחון - יסוד ועיקר בעבודת ה'

בְּאֵלֶינָא דְחַיִּי וְחַפְּזֵי לְקַיֵּם מְצֻוֹתָיו וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָתוֹ. וּבִדְאִי שְׁמִשְׁפִּיעָה הָאֱמוּנָה עַל תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁכֵּן מְכוּוֹן הוּא אֶת לְבוֹ לְבוֹרָא יִתְבַּרְךָ וּבוֹטַח בּוֹ בְּלֵב שָׁלֵם שִׁמְלֵא מְשָׁאֲלוֹתָיו בְּיָדָיו אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נִפְשׁ כָּל חַי לְהִטִּיבוֹ וְלְדַאֵג לְכָל צָרְכָיו.²

ההולך בתום זוכה לקירבה עליונה

וְכֵן בָּא לָנוּ הַצְּוִי בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (דברים יח ג) 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ וְכִמּוֹ שִׁפְרֵשׁ רִשְׁיִי עִי': הַתְּהַלֵּךְ עִמּוֹ בְּתַמִּימוֹת וּתְצַפֶּה לוֹ, וְלֹא תִחַקֵּר אַחֲרָי הַעֲתִידוֹת אֲלֵא כָּל מָה שִׁיבֹא עֲלֶיךָ קִבַּל בְּתַמִּימוֹת וְאִז תִּהְיֶה עִמּוֹ וְלִחְלָקוֹ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְכָל כֵּן יָכוֹל

וכפי דעתך ורצונך כך תתן לנו. וזהו 'היו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' (תהלים יט טו), כלומר שהבקשה יהיה ש'היו לרצון אמרי פי', מה שאני מתפלל זה התפילה, שיהיה 'לפניך ה'', כלומר כמו שאתה רוצה ה' יהיו לרצון. וזהו כוונת חכמינו ז"ל 'אל תעש תפלתך קבע', רצה לומר שיהא האדם נזהר שלא יעשה תפילתו דהיינו כמו שהוא רוצה כן יקבע, ויהיה רק 'רחמים ותחנונים' שלך להשם יתברך 'לפני המקום', כלומר שיבקש הרחמים מאת השם יתברך כפי גודל חסדו וטובו המקום ברוך הוא, אבל לא יבקש שתפילתו מה שמבקש מאת השם יתברך כן יהיה, רק זה יהיה עיקר בקשתו בתפילתו, כפי דעת ורצונו השם יתברך כן יתן לו השם יתברך כפי חסדו וטובו.

האמונה מביאה לבטחון המביא לעשיית רצון ה' ביתר שלימות וכוונה

מִהֶעֱבֹדוֹת הַיְסוּדִיּוֹת בְּעִבּוּדַת ה' הִיא מִצְוַת הַבְּטָחוֹן, וּמֵהוּתָהּ שִׁיבְטַח וַיִּנְיַח עֲצָמוֹ עַל ה' שֶׁבְּרַחֲמָיו וְחִסְדָּיו מְנַהֵג אוֹתָנוּ וּמְשַׁגֵּחַ בְּהִשְׁגָּחָה פְּרִטִית עַל כָּל אָדָם וְעַל כָּל מַעֲשֵׂה קֶטֶן כְּגֹדוֹל^א, וְלִהְיֶיע לִידֵי כֶף שְׁבוּטַח בּוֹ יִתְבַּרְךָ וּמִפְקִיד בְּיָדוֹ כָּל הַקְּדוֹת אוֹתוֹ, יִתְכַן רַק כְּאֲשֶׁר הָאָדָם חַי בְּאֱמוּנָה שֶׁהַכֹּל מֵאֵתוֹ יִתְבַּרְךָ וְהוּא 'עֲשֵׂה וְעוֹשֶׂה וַיַּעֲשֵׂה' לְכָל הַמַּעֲשִׂים שֶׁבְּעִקְבוֹת כֶּף מְגִיעַ לְבִטְחוֹן שָׁלֵם בְּאֵלְקָיו. וּמִזֶּה מֵתְפַשְׁטִים וְהוֹלְכִים עֲנָפִים וּזְמֹרוֹת לְכָל עִבּוּדַת ה', בְּלִמּוּד וְעֵסֶק הַתּוֹרָה וּבְקִיּוּם הַמְצֻוֹת. שֶׁכְּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ וּמִפְנֵים בְּלָבוֹ עַד כְּמָה מְסוּרִים חַיָּו וְהִלְיכוֹתָיו בְּיָדוֹ יִתְבַּרְךָ, מְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ חֲזַק

א, וכלשון חובות הלבבות (שער הבטחון פ"א): מהות הבטחון היא מנוחת נפש הבוטח, ושיהיה לבו סמוך על מי שבטח עליו שיעשה הטוב והנכון לו בענין אשר יבטח עליו כפי יכולתו ודעתו במה שמפיק טובתו.

ב, ומשום זה יש לו לאדם לערוך תפילתו ובקשתו מתוך אמונה שה' יתברך הוא היודע מה טוב עבורו, וכמו שאומר הרה"ק הקדושת לוי ע"ה בביאור המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'וכשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא', שכאשר יתפלל הצדיק ויבקש מאת ה', יזהר שלא יתפלל שיהיה בתפילתו כמו שהוא רוצה, רק כך יבקש מאת הבורא, מה שאני מתפלל יהיה רק כפי חסדך וכפי רחמיך,

אור', עד כאן לשון קדשו. ולענינו נאמר כי גם האמור כאן 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' הוא שזוכה על ידי הבטחון לבוא למעלה העליונה שהוא נזון ממדת החסד ומזיו האור העליון, וזאת מחמת היותו עם ה' כאשר מתהלך עמו בתמימות.

האמונה מביאה התחדשות לאדם

עוד אמרו, כפי התחזקות האדם באמונה ובטחון בבורא עולם, כך מוסיפה בו האמונה כח ותעצומות עז, והרי זה כעין מעשה חליפין, כפיכול האדם נותן את תקותו ובטחונו לה' יתברך, וכנגדם נותנים לו מן השמים כחות חדשים ורעננים, כמו שנרמז בלשון הפסוק (ישעיה מ לא) 'וקני' ה' יחליפו כח', 'יחליפו' לשון קנין חליפין, הקדוש ברוך הוא נותן כח למאמינים תמורת הקווי והאמונה בו¹.

להעפיל ולהגיע בהתהלכו בתמימות עד שיבוא לפני המלך מלך המלכים וכדברי הספרי (שם פי' קעג): כשאתה תם - תלקך עם ה' אלקיך, וכן דוד אמר (תהלים כו יא) 'ואני בתמי אלה פדני ורנני', 'ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם' (שם מא יג).

ובחינה זו של להיות עם ה' אלקיך נראה לבאר על פי דברי רבנו בחיי שכתב על הנאמר במשה רבנו ע"ה (שמות לד כח) 'ויהי שם עם ה'', וזה לשונו: לשון 'עם ה'' יורה שהוא נזון ממדת החסד ומזיו האור העליון, שהרי כתיב (תהלים קל ז) 'כי עם ה' החסד', וכתיב (דניאל ב כב) 'ונהורא עמה שרא', וכן צדיקים לעולם הפא חיים ונזונים ממדת החסד ומזיו האור העליון, הוא שפתיב (תהלים לו ה-ו) 'מה יקר חסדך אלקים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון, ירוץ מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם, כי עמך מקור חיים באורך נראה

תחילה לכל - אמונה פשוטה

כאדוננו וכו', מי כאלקיני מי כאדוננו וכו'. ולכאורה תמוה, מן הראוי לשאל שאלה בתחלה, ועליה להשיב תשובה. ואלו כאן, עונים את התשובה תחלה 'אין כאלקיני וכו', ורק אחר כך שואלים את השאלה 'מי כאלקיני'. תרין הרבי מאוסטרובצא יסוד גדול בדרך אמונתנו, ונביאו בלשונו: כי מי שרוצה לחקר בשכלו ולהשיג אמתות מציאות ה' יתברך וכל פרטי

רק לאחר שיריש בקרבו את האמונה יוכל לראות ולהבין

בבואנו לעסק בענין האמונה, יש לנו להקדים ולומר מה שכתב הרה"ק רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצא ע"ה (מאיר עיני חכמים תניינא דרוש למסכת ברכות) וכן רגיל על לשון חסידים וישרים. אומרים אנו בתפלה 'אין כאלקיני אין

¹ זה נתחייב זה בחליפיו (קידושין כח), כך הקב"ה הוא הנותן ליעף כח, ואנו קונים את הכח מאת ה' יתברך בקנין חליפין, אנו נותנים לו הקווי והבטחון ובתמורתם מקבלים כוח.

ג, כך מסופר על המהר"ם שיק, שבעת חוליו הזכיר עצמו לפני הייטב לב זה"ה לרפואה שלימה, נענה לו הייטב לב ואמר, הנה כתוב 'וקווי ה' יחליפו כח', 'יחליפו' לשון חליפין, וכמו בקנין חליפין 'כיון שזכה

אמונתנו על ידי ראיות והקדמות שכליות, צריך מקדם להשריש בלבו היטב היטב אמונה שלמה בפשיטות, מפני שקבל מאבותיו כן, ולחזקה בלבו פיתד שלא תמוט. ואחר כך יוכל לחקר בשכלו ולהביא ראיות על זה וכו'.

ולכן סדרו מקדם 'אין כאלקינו אין כדוננו', שמתחלה צריך לאמת בקרבו ולקבע בלבו שאין כאלקינו אין כדוננו, בלי שום שאלה וחקירה. ואחר כך כשכבר נשרש זאת בלבו היטב, אז רשות נתונה לו לחקר ולדרש בדעתו ובשכלו מי כאלקינו מי כדוננו, ולאמת אצלו אמונת השם על ידי מופתים עיוניים וראיות שכליות. עד כאן לשונו.

אמונה פשוטה השער לכל מדרגות הקדושה

כ"ס יסוד אמתנו הקדושה הוא דבר זה, אמונה פשוטה בתכלית כי אין כאלקינו והוא

אחד יחיד ומיוחד ללא ספקות ובדיקות. וכשהאדם הולך בדרך זו זוכה לדרגות קדושה אף למעלה מהשגתו. נתן לראות זאת בראשי התבות של 'אמונה', שכתבו בספרן של צדיקים כי הם האמור בנבואת יחזקאל (א א) 'נפתחו השמים וראוהו מראות אלקים'. כי באמונה פשוטה ובהליכה בתמימות זוכה לדבקות בקדוש ברוף הוא וזוכה להארות עצומות משמים. וידועים הם הדברים שאמר הבעל שם טוב ע"ה קדם פטירתו: אחרי כל השגות שהשגתי למעלה בשרשי התורה והמצוות ואחר כל התענוג מהשגותי, אני מניח את כל ההשגות ומחזיק אני באמונה פשוטה^ד. הבעל שם טוב הקדוש, שהאיר את העולם באור יקרות 'אור מפלא רום מעלה', וכל רז לא אגיס ליה כפשוטו, מעיד בעדות אישית, כי מניח את כל קדשתו והשגותיו שאין בכח בר אנוש להבין בשכלו להיכן העפיל בקדשתו, ומחזיק עצמו באמונה הפשוטה.

כל מצוותיך אמונה

האמונה בה' כהקדמה ומבוא לעבודת ה'

עבודה זו היא תמידית עד שאין שום עובד ה' פטור ממנה גם לאחר עזן ועדנים כי אין סוף לדרגותיה, וגם אם נדמה לפעמים שכבר זכה להשריש בקרבו את

האמונה, עדין צריך התחזקות מתמדת שלא תעלם האמונה מלבו בבחינת 'התעייף עיניך בו ואיננו' (משלי כג ה). ועל זה בא הרמז 'עבד הוי"ה' בגימטריא 'אמונה', שזה עקר עבודתו של כל עובד ה' להתחזק ולהתגבר תמיד בענין האמונה.

ד. וראה בתשואות חן (ויחי ד"ה או יאמר המלאך) שכתב: כמו שאמר הבעל שם טוב זללה"ה שבעת הניסיון לאדם הוא בבחינת הסתלקות הדעת, וביאר בזה 'והאלקים נסה את אברהם' שאלוקים הוא מוחין דקטנות כידוע, ואז 'נסה את אברהם' כשהיה בבחינת הקטנות.

ד. וראה בתשואות חן (ויחי ד"ה או יאמר המלאך) שכתב: כמו שאמר הבעל שם טוב זללה"ה שבעת הניסיון לאדם הוא בבחינת הסתלקות הדעת,

לְקִיּוֹם כָּל תְּרִי"ג מִצְוֹת פְּרָאוי, וְכָף הוֹסִיפוּ לְצַמְצֵם אֶת הַיְסוּדוֹת עַד שֶׁהִגִּיעַ חֲבִקוּק לַיְסוּד וְהֶעֱקַר אֲשֶׁר בוּ תְלוּי הַכֹּל וְהוּא יְסוּד הָאֱמוּנָה בַּה', וּבִכְחַ הָאֱמוּנָה אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיף אֵלָיו כַּח וְסִיּוּעַ לְהַתְגַּבֵּר בְּעִבּוּדַת ה', כִּי אֱמוּנָה לְשׁוֹן הַמְשָׁכָה^ט, וְהַמְאָמִין בַּה' יְכוּל לְהַמְשִׁיף אֵלָיו סִיּוּעַ בְּכָל עֲנִינֵי עֲבוּדַת ה'.

וְכֵן פְּתוּב (תהלים קיט פו) 'כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה', וְכִפִּי שֶׁדָּרַשׁ פְּסוּק זֶה אֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים מִרְן הַבַּעַל שֶׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ ע"ה, שֶׁיְסוּד כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה תְלוּיִים בְּמִצְוֹת הָאֱמוּנָה, כִּי כַּאֲשֶׁר מְאָמִין יִגִּיעַ מִכָּף לְתַפְלָה, לְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת וְלִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה^{יא}.

בזכות היות השונמית מספקת לו כל צרכיו, ובזכות זו ביקש להמשיך בעבודה ישועה למעלה מדרך הטבע, כנרמז בדברי אלישע אל משרתו גיחזי (מלכים ב' ד כט) 'ושמות משענתי על פני הנער', כסבור היה שאותה הזכות שהיתה השונמית משענת בעבורו לספק לו כל צרכיו היא שתעמוד לה לישועה, ולכך שלח משרתו במשענתו. אבל באמת לא באה לה הישועה אלא בזכות אמונתה התמימה בכח הצדיקים להחיות מתים, ולכן לא היה בכוחו של גיחזי להוציא את השליחות אל הפועל, כי השונמית הכירה בטבעו הרע ולא האמינה בכוחו, אבל האמונה בכוחו של הנביא היא שעמדה לה להחיות את בנה.

ואף כי לא בא לה דבר זה בקלות, שכן קודם הישועה ניסו אותה מן השמים לראות חוזק אמונתה בנביא ה', וכאשר שאל אותה אלישע 'השלום לילד', היה לה פתחון פה לבוא ולומר שאין כוחו של הנביא לדעת את הנסתרות וה' העלים ממנו ולא גילה את אוזנו, וכאשר בכל זאת התחזקה באמונת צדיקים ולא נפל בלבבה שום פקפוק בכוח הצדיק, אמונה זו היא שפעלה בעבורה את הישועה בתחיית בנה. בכך מובן הקשר המיוחד שבין חבוקק הנביא לכך שבא והעמיד התורה על רגל אחת, כי אכן הוא שכל חיותו מאותה אמונה שהאמינה אמו בנביא ה', הוא שיכול להעמיד כל התורה על מצות האמונה, שממנה יוכלו להגיע לקיום כל המצוות.

יא. כך מביא הדגל מוחנה אפרים (ריש עקב) בשם זקינו הבעל שם טוב ע"ה: כלל גדול לעבודת הבורא ברוך

הָאֱמוּנָה בַּה' יִתְבַרַךְ הִיא הַיְסוּד וְהֶעֱקַר בְּכָל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (מכות כג:) 'שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת נֶאֱמְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה, בָּא דָּוָד וְהֶעֱמִידֵן עַל אַחַת עֶשְׂרֵה^ה, בָּא יִשְׁעִיָּהוּ וְהֶעֱמִידֵן עַל שְׁשִׁי, בָּא מִיכָה וְהֶעֱמִידֵן עַל שְׁלֹשׁ, חֲזַר יִשְׁעִיָּהוּ וְהֶעֱמִידֵן עַל שְׁתַּיִם^ה, בָּא חֲבִקוּק וְהֶעֱמִידֵן עַל אַחַת שְׁנָאֵמֵר (חבוקק ב ד) 'וְצַדִּיק בְּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה'. וּבְיַדָּי שֶׁמְכַל תְּרִי"ג מִצְוֹת שִׁבְתּוֹרָה אֵין לְזוּז כְּמֵלֵא נִימָא, אֵלֵא שֶׁבִירִידַת הַדּוֹרוֹת בְּדָקוֹ הַחֲכָמִים לְדַעַת מַה הִיא הַדְּרָף שֶׁעַל יָדָהּ יְכוּל כָּל אֶחָד לְבֹא לְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת כְּלָם, כַּאֲשֶׁר כָּל צַדִּיק הֶעֱמִיד דְרָף שֶׁעַל יָדֵי הַהִתְחַזְקוֹת בַּה' יִמְצָאוּ אֶת הַפְּתַח וְאֶת הַדְּרָף

ה. והם המנויים במזמור ט"ו שבתהלים, 'הולך תמים', 'ופועל צדק', 'ודובר אמת בלבבו', 'לא רגל על לשונו', 'לא עשה לרעהו רעה', 'וחרפה לא נשא על קרובו', 'נבזה בעיניו נמאס', 'ואת יראי ה' יכבד', 'נשבע להרע ולא ימיר', 'כספו לא נתן בנשך', 'ושוחד על נקי לא לקח'.

ו. והם האמורים בספר ישעיה (לג ט), 'הולך צדקות', 'ודובר מישרים', 'מואס בבצע מעשקות', 'נוער כפיו מתמוך בשוחד', 'אוטם אזנו משמוע דמים', 'ועוצם עיניו מראות ברע'.

ז. והם, 'עשות משפט', 'ואהבת חסד', 'והצנע לכת עם אלקיך' (מיכה ו ח).

ח. והם, 'שמרו משפט', 'ועשו צדקה' (ישעיה נו א).

ט. כמובא באוהב ישראל (נח) בשם המגיד מזלאתשוב ע"ה: דהנה תיבת אמונה יש לו שני פירושים, אחד, כפשוטו האמנת הדבר שבודאי יהיה כך. ועוד פירוש, אמונה מלשון 'ויהי אומן את הדסה' (אסתר ב ז) והוא לשון המשכה וגידול, כי באמונה יש כח זה שעל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא, והיינו על ידי שהוא מאמין בהשם יתברך ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר אז נמשך הדבר ההוא ובה בשלימות.

י. ואפשר לומר שדוקא חבוקק הנביא הוא שהעמיד את כל התורה על רגל אחת 'וצדיק באמונתו יחיה', כי ידוע (וזהו הקדמה ז) שבן השונמית שהחיה אלישע הוא חבוקק הנביא, אשר מתחילה היה אלישע סבור להחיות את בנה

תכלית הבריאה להגיע לאמונה

ביוון שהאמונה היא יסוד עבודתנו את ה', לפיכך פתח הקדוש ברוך הוא את התורה הקדושה בספור בריאת שמים וארץ וכל עבודת האבות וירידתם לגלות, ורק אחר כך הזכיר את יציאת מצרים שהיא תחילת היות ישראל לעם הנבחר כשהשאלמות של הבריאה נשלמה במתן תורה ונתן קיום לעולם². כפאור שבארו רבותינו ז"ל והביאם רש"י בתחילת התורה, לא היה צריך התורה אלא מ'החדש הזה לכם' (שמות יב ב) וכו' ומה טעם פתח בבראשית משום 'כח מעשיו הגיד לעמו' (תהלים קיא ו)³. שבכל תהליך חמש בראשית נמצא פח מעשיו של הבורא יתברך הן בבריאת שמים וארץ והן אחר כך בנח דור המבול ודור הפלגה, וביתר שאת בבוא אבותינו הקדושים לעולם, שעד אז היה העולם מתנהג באפלה עד שבא אברהם

אבינו והאיר⁴, ואחריו יצחק ויעקב ע"ה ושבטי י-ה היורדים למצרים לברר פל המקומות שבעולם שהם פועלים ומתקיימים אף ורק מכח מעשיו של הקדוש ברוך הוא. וזו אפוא הסבה שבגינה פתח בבראשית, שידעו הכל ויאמינו כי יש בורא לעולם המנהיג ומחיה כל הבריאה בכל רגע ורגע, ואם יסיר השגחתו לרגע יהיה העולם כלו כאבק פורח.

חביבות ומתיקות החיים בצל האמונה

בשחושבים על זה, שכל הנאמר בתורה עד ל'החדש הזה לכם' הנו כפדי להביאנו לאמונה, מתמלא הלב בהתלהבות עצומה על כך שזכה אותנו הקדוש ברוך הוא וחשב את הדרך שעל ידה נוכל לזכות לחיות בכל רגע בחיים עם ה' אלקינו אשר הוא תענוג כל התענוגים, וכפי שהיטיב לדרב

חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמוח שמים וארץ, כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוה (אור החיים שמות ט ב).

ג. זה לשון קדשו בשלימות: 'בראשית', אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם', שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים', שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

ד. כדאיתא במדרש (ב"ר ב ג): רבי יהודה בר סימון פתר קריא בדורות, 'והארץ היתה תהו ובהו' זה אדם הראשון שהיה ללמה ולא כלום, 'ובהו' זה קין וכו', 'וחושך' זה דורו של אנוש וכו', 'על פני תהום' זה דור המבול וכו', 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים' על שם 'ויעבר אלקים רוח על הארץ', אמר הקדוש ברוך הוא עד מתי היא העולם מתנהג באפילה, תבוא האורה, 'ויאמר אלקים יהי אור' זה אברהם, הדא הוא דכתיב (ישעיה מא ב) 'מי העיר ממזרח צדק' וגו', אל תקרא 'העיר' אלא 'האיר'.

הוא, העיקר הוא ההאמנה, ועל זה היה מזהיר אדוני אבי זקני זלה"ה, וזהו שורש לכל התורה והעבודה, וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום 'כל מצותיך אמונה, שקר רדפוני עזרני, כי עיקר המצוות היא האמונה להאמין בה', ומי שהוא מאמין בה יכול להתפלל בכל יום, כי אם הוא מאמין שה' הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, הוא בכל יום בריה חדשה, וכל העולמות הם ברואים חדשים, וצריך להתפלל וליתן שבח והודיה למי שברא הכל, וגם ברא אותו להתפלל על נפשו ונפש אשתו ובניו ועל פרנסתו וכל טוב, ואם אינו מאמין באמונה שלימה שהקדוש ברוך הוא מחדש בכל יום מעשה בראשית, התפלה והמצוות נעשין אצלו כדבר ישן ורגיל ונמאס אצלו לדבר דברים אחדים בכל יום ויום, עיין שם עוד.

ב. כדברי הגמרא (שבת פח): אמר ריש לקיש, מאי דכתיב (בראשית א לא) 'ויהי ערב ויהי בקר יום הששי', ה"א יתירה למה לי. מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר להם, אם ישראל מקבלים התורה, אתם מתקיימין, ואם לאו, אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. כי הוא זה יום המקווה לבורא לתורה לעולם לעליונים ולתחתונים ומיום הבריאה והם יושבים ומצפים מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני וכו', 'ביום הזה באו' וגו', הגיע